

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.9 : 351.856.2 (477)

О. І. Баїк

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
канд. юрид. наук,
асист. кафедри цивільного права та процесу

ПРОФІЛАКТИКА ДЕЛІКТНИХ ПОСЯГАНЬ НА ПУБЛІЧНІ АТРИБУТИ І СИМВОЛИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

© Баїк О. І., 2014

На основі аналізу існуючих наукових поглядів визначено цілі профілактики деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави. Виокремлено суб'єкти профілактики адміністративних правопорушень, які посягають на публічні атрибути і символи Української держави. Охарактеризовано форми, рівні та види профілактики деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави.

Ключові слова: профілактика, адміністративні правопорушення, деліктні посягання, публічні атрибути, публічні символи.

О. И. Байк

ПРОФИЛАКТИКА ДЕЛИКТНЫХ ПОСЯГАТЕЛЬСТВ НА ПУБЛИЧНЫЕ АТРИБУТЫ И СИМВОЛЫ УКРАИНСКОГО ГОСУДАРСТВА

На основе анализа существующих научных взглядов определены цели профилактики деликтных посягательств на публичные атрибуты и символы Украинского государства. Выделены субъекты профилактики административных правонарушений, посягающих на публичные атрибуты и символы Украинского государства. Охарактеризованы формы, уровни и виды профилактики деликтных посягательств на публичные атрибуты и символы Украинского государства.

Ключевые слова: профилактика, административные правонарушения, деликтные посягательства, публичные атрибуты, публичные символы.

O. I. Bayik

PREVENTION OF DELICTUAL ENCROACHMENTS ON PUBLIC ATTRIBUTES AND SYMBOLS OF UKRAINIAN STATE

On the basis of existing scientific views the author of the article points out purposes of prevention of delictual encroachments on public attributes and symbols of Ukrainian state. Subjects of prevention of administrative offenses encroaching on public attributes and symbols of Ukrainian state are determined. The author of the article also characterizes forms, levels and types of prevention of delictual encroachments on public attributes and symbols of Ukrainian state.

Key words: prevention, administrative offences, delictual encroachments, public attributes, public symbols.

Постановка проблеми. В Україні існує проблема профілактики адміністративних правопорушень, зокрема у сфері застосування публічних атрибутів і символів Української держави. Ефективність застосування заходів профілактики правопорушень у цій сфері є недостатньою.

Важливо висвітлити сутність та особливості профілактики деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави.

Згідно з проведеними опитуваннями серед населення України побутує думка про необхідність посилення правового захисту застосування публічних атрибутів і символів Української держави.

У дослідженні на основі аналізу теоретичних засад профілактики адміністративних правопорушень ми спробуємо визначити цілі та складові елементи профілактики деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави.

Мета роботи – визначити профілактику деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави.

Стан дослідження. Окремі питання профілактики досліджували провідні фахівці в галузі адміністративного права, кримінології, теорії держави та права: О. Бандурка, І. Голосніченко, О. Джужа, Є. Додін, А. Закалюк, В. Колпаков, В. Лихолоб, О. Остапенко, Д. Рівман, О. Скакун та ін.

Їхні науково-теоретичні роботи та норми чинного законодавства України сприяли виробленню нових підходів у характеристиці профілактики деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави.

Проведені вченими і практиками дослідження природи цього правопорушення, умов і причин скоєння свідчать про його небезпеку та шкоду для суспільних відносин у сфері посягань на публічні атрибути і символи.

Виклад основних положень. Правопорушення як асоціальне явище тісно пов'язане з об'єктивними та суб'єктивними причинами й умовами суспільного життя, торкається його найрізноманітніших сфер, визначених різноманітними процесами [1, с. 320–322].

Причини правопорушень трактують як комплекс об'єктивних і суб'єктивних явищ, що здатні детермінувати протиправну поведінку і суб'єктів права.

Запобігання правопорушенням є одним із завдань, передбачених ст. 1 КУпАП. Заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх скоєнню, на виховання громадян у дусі високої свідомості і дисципліни, суворого дотримання законів України на підставі ст. 6 КУпАП розробляють і здійснюють органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, громадські організації, трудові колективи [2, с. 8–9]. Також з метою усунення причин і умов вчинення правопорушень в Україні прийнято Концепцію реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 р., яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209-р [3].

Перш ніж аналізувати профілактику деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави, необхідно зазначити, що у енциклопедичній літературі та тлумачних словниках термін “профілактика” (від грец. *prophylaktiós* – запобіжний) розуміють у двох значеннях: по-перше, – це сукупність заходів, що запобігають виникненню (попередженню) й поширенню хвороб, сприяють охороні здоров'я населення; по-друге, – це сукупність заходів, які запобігають передчасним поламкам та спрацюванню машин, механізмів тощо, відвертають аварії на виробництві, транспорті [4, с. 827; 5, с. 1177; 6, с. 156].

У юридичній літературі термін “профілактика” часто вживають, як синонім термінів “попередження”, “припинення”, “попередження”, “запобігання”, “відвернення” тощо.

Як зазначав А. Закалюк, усі вказані терміни мають загальну змістовну діяльнісну основу, яка передбачає дії для недопущення якогось явища, події, вчинку. До того ж деякі з цих термінів мають різне функціональне значення та отримали на практиці окреме смислове навантаження [7, с. 318].

Однак О. Джужа, Я. Кондратьєв, О. Кулик, П. Михайличенко та інші вважають, що розрізнення цих понять є надуманим, таким, що суперечить буквальному змісту вказаних слів. Адже кожне з них за своїм змістом означає одне й те саме: чомусь запобігти, не допустити. Усі ці слова є взаємозамінними синонімами. Тому заходи рівнозначно можуть бути або попереджувальними, або профілактичними, або запобіжними, чи превентивними. Так само діяльність однаково може бути або попереджувальною, або профілактичною, або запобіжною, чи превентивною. Підвалини розмежування попереджувальної діяльності за рівнями, напрямками, видами має закладати аналіз її змісту, а не вживання в одних випадках терміна “попередження”, а в інших – профілактика [8, с. 110].

О. Старков вважає, що ці поняття у певний спосіб доповнюють один одного [9, с. 270].

В. Кікоть, С. Лебедєв, Н. Румянцева переконані, що усі вказані терміни не витісняють один одного. Між ними більше схожості, ніж відмінностей. По суті, це суміжні поняття. Втім кожне таке поняття має самостійне смислове навантаження, особливо, коли це стосується їх функціонального призначення і реалізації у попереджувальній діяльності [10, с. 52].

Вважаємо слушною думку О. Остапенка про те, що профілактика є першим етапом запобіжної діяльності, спрямованої на недопущення протиправних дій. Якщо вона стає недостатньо ефективною, тоді виникає необхідність в запобіганні або припиненні адміністративного проступку [11, с. 33–34].

У цьому випадку поняття “запобігання”, “профілактика”, “припинення” доволі тісно пов’язані між собою.

До того ж однакове вживання термінів “запобігання” і “профілактики” є нелогічним, тому що в систему запобігання адміністративних проступків можуть входити різноманітні види профілактичної діяльності суб’єктів профілактики (колективні, індивідуальні, державні, громадські), але цю діяльність дуже рідко аналізують як окрему, порівняно самостійну і дуже складну підсистему [11, с. 35].

Окремі автори термін “профілактика правопорушень” трактують як комплексне застосування компетентними суб’єктами загальних і спеціальних заходів, спрямованих на недопущення правопорушень та їх запобігання, ліквідацію причин та умов, що їх викликають [12, с. 411].

Як зазначав А. Закалюк, першим етапом запобігання правопорушенням є профілактика, а об’єктом запобіжного впливу – сформована суспільно неприйнятна спрямованість особистості, яка відображається ззовні в антисуспільних проявах, правопорушеннях, хоч формування криміногенної орієнтації тільки розпочалося і не визначилося у кримінальній мотивації, тим більше – у мотиві скоєння конкретного злочину [7, с. 328–329].

В. Голіна зазначає, що профілактика правопорушень є лише складовою частиною запобігання злочинності [13, с. 18].

І. Личенко робить слушний висновок про те, що профілактика правопорушень є одним із засобів забезпечення соціальної справедливості. Її основною метою є запобігання скоєнню правопорушень, усунення причин і умов, які їм сприяють. Ефективність соціально-управлінської діяльності суб’єктів профілактики зумовлена системою внутрішніх правових зв’язків та передбачає профілактику злочинності, профілактику адміністративних правопорушень, профілактику цивільних правопорушень тощо [14, с. 169–170].

Профілактику адміністративних проступків розглядають, як ранню профілактику злочинності. Профілактичну роль виконують усі види адміністративно-правових засобів. Як юридичний інструментарій адміністративно-правові засоби є способами впливу на суспільні відносини з метою досягнення певного результату [15, с. 428–429].

Ю. Назар вважає, що профілактика адміністративних правопорушень визначає загальну мету соціальної профілактики – не допустити правопорушення, запобігти антисоціальній поведінці, і здійснюється на тих самих рівнях, у тих самих формах і тими самими засобами з врахуванням особливого об’єкта – адміністративної деліктності [16, с. 33].

На думку Є. Додіна, профілактика адміністративних деліктів повинна бути організована державою – діяльністю формальних та неформальних утворень і окремих громадян, яка

проводиться на основі виконання закону з метою викорінення причин, що сприяють скоєнню адміністративних проступків, і забезпечує формування законслухняної поведінки громадян у сфері державного управління [17, с. 217].

На основі вищевикладеного можна підсумувати, що профілактика деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави, – це соціально спрямована діяльність державних органів та їх посадових осіб, громадських організацій та окремих громадян, яка здійснюється за допомогою застосування заходів, спрямованих на виявлення, нейтралізацію та усунення причин, а також умов їх вчинення, ліквідації чинників, які сприяють формуванню антисуспільної установки особи.

Основними цілями профілактики правопорушень є [8, с. 113]: обмеження дії негативних соціальних явищ і процесів; усунення або нейтралізація причин правопорушень та умов, що їм сприяють; ліквідація негативних чинників у мікросередовищі особи, які формують її антисуспільну позицію та негативну мотивацію поведінки; превентивний вплив на особу, яка здатна вчинити чи продовжувати протиправну діяльність через свій антисуспільний спосіб життя.

Вважаємо, що цілями профілактики адміністративних правопорушень, які посягають на публічні атрибути і символи Української держави, є: обмежити дії негативних соціальних явищ та процесів, які не належать до сфери адміністративної деліктності, але взаємопов'язані з нею; усунути або нейтралізувати причини адміністративних посягань на публічні атрибути і символи Української держави, а також умови, що їм сприяють; вплинути на особу, яка за своїми моральними та психологічними якостями здатна скоїти адміністративне правопорушення та продовжувати протиправну діяльність; нейтралізувати негативний вплив мікросередовища особи.

І. Стахура зазначає, що організацію профілактичної роботи визначають управлінські операції та процедури, що відбуваються протягом двох етапів управлінського циклу [18, с. 9].

Вказані етапи організації профілактичної роботи деякою мірою можуть бути використані для профілактики посягань на публічні атрибути і символи Української держави.

Елементами системи профілактики правопорушень є об'єкти профілактики; її основні рівні, форми та заходи; суб'єкти, які реалізують зміст профілактики [18, с. 6].

На нашу думку, об'єкт профілактики деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави становлять суспільні відносини, спрямовані на забезпечення умов, які гарантують встановлений порядок управління з боку юридичних, посадових осіб і громадян.

Суб'єктами взаємодії у сфері профілактики адміністративних правопорушень можуть бути суб'єкти різного рівня та правового статусу (органи державної влади, органи місцевого самоврядування), які цілеспрямовано здійснюють профілактику, мають зовнішні і внутрішні зв'язки як по “вертикалі”, так і по “горизонталі”, мають можливість вибору власної поведінки під час проведення профілактики у межах, передбачених чинним законодавством [19, с. 63]. З зазначеного, вважаємо за доцільне суб'єктів профілактики деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави класифікувати на основі їх правового статусу і спеціалізації визначених повноважень, а саме: а) державні правоохоронні спеціалізовані органи та організації, зорієнтовані на профілактику правопорушень у сфері застосування публічних атрибутів і символів Української держави; б) органи державної влади і управління, органи місцевого самоврядування та інші, які безпосередньо здійснюють організацію профілактики правопорушень та контроль за її результатами, зокрема; в) недержавні спеціалізовані організації, які здійснюють боротьбу із злочинністю (охоронні агентства та ін.); г) недержавні спеціалізовані організації, які не здійснюють боротьбу із злочинністю, однак їхня діяльність у підсумку скерована на профілактику правопорушень (партії, церкви та ін.); д) громадяни України, які є спеціалістами певної сфери, пройшовши спеціальну підготовку і навчання та здійснюють профілактичну діяльність у сфері застосування публічних атрибутів і символів Української держави (психологи, соціологи та ін.); е) громадяни України, які не належать до жодної із вищезазначених категорій, однак своїми діями запобігають вчиненню посягань на публічні атрибути і символи Української держави.

Профілактична діяльність ґрунтується на конкретних методах і формах її здійснення.

Треба зважати на те, що характеристика діяльності того чи іншого суб'єкта профілактики правопорушень здійснюється за двома головними напрямками: у вигляді заходів переконання та

заходів примусу стосовно осіб, які порушують встановлені суспільством норми права і правила поведінки [15, с. 119].

В. Марчук вважає, що в діяльності органів влади з профілактики правопорушень перевагу необхідно віддавати методам переконання. Однак через низький рівень довіри населення до влади, відсутність відповідного соціального клімату та вагомих аргументів в управлінні, використання методів переконання під час забезпечення встановленого порядку управління недостатньо ефективне. Тому неможливо обійтися без використання методів державного примусу. Серед усіх видів примусу найбільша питома вага припадає на адміністративний примус [20, с. 7–8].

У профілактичній роботі органів влади методи переконання та примусу реалізуються у вигляді адміністративного попередження [14, с. 179].

Як зазначає О. Остапенко, боротьба з адміністративними деліктами повинна вестися за допомогою загальних і спеціальних заходів соціального попередження [21, с. 252–253].

Вказані заходи сприяють усуненню або зменшенню детермінантних умов виникнення адміністративного делікту, зміни несприятливих (деліктних) ситуацій.

Сучасні форми профілактики посягань на публічні атрибути і символи Української держави можна поділити на два основні блоки: організаційний та функціональний [22, с. 253]. Зміст організаційного блоку становлять такі форми організації профілактики вказаних посягань, як: виявлення причин і умов протиправних порушень; організація профілактики окремих видів адміністративних деліктів та інших негативних явищ, тісно пов'язаних із посяганням на публічні атрибути і символи; облік порушників і осіб з асоціальною поведінкою та організація щодо них профілактичного впливу; участь місцевих державних органів і громадських організацій у проведенні організаційно-масової і виховної роботи. Форми здійснення профілактики (функціональний блок) реалізуються на виконавчому рівні профілактичного впливу. Як свідчить практика, позитивний вплив на правопорушників мають індивідуальні бесіди з питань недопущення посягань на публічні атрибути і символи Української держави; проведення правової пропаганди, пов'язаної з виявами поваги щодо публічних символів і атрибутів Української держави з використанням при цьому періодичних видань, радіо і телебачення; направлення на адресу державних органів і громадських організацій, виробничих колективів різної форми власності інформації, яка сприяє виявленню і усуненню причин та умов посягань на публічні атрибути і символи Української держави.

Успіх у профілактиці правопорушень залежить від багатьох моментів різноманітного характеру, які стосуються і організаційної, і тактичної сторін цієї роботи. Важливе місце тут посідає всебічний облік деліктних факторів, як найзагальніших, так і найхарактерніших для механізму конкретного посягання на публічні атрибути і символи Української держави. Місце, час, способи скоєння правопорушення, найтипівіші категорії осіб, задіяних у посяганні на атрибути і символи Української держави як порушники, так і потерпілі, – “... все це необхідно знати і брати до уваги під час організації профілактичної роботи, здійснення заходів із запобігання конкретних правопорушень [22, с. 106].

У кримінологічній та адміністративній літературі сформувались різні визначення рівнів профілактики правопорушень, зокрема, за А. Закалюком, відповідно до рівнів функціонування злочинності та її проявів, передусім їхніх причин і умов, існують такі три рівні діяльності щодо запобігання злочинності [7, с. 325]: 1) загальносуспільний – проводиться щодо причин та умов злочинності загальносуспільного рівня; 2) груповий – здійснюється щодо причин та умов злочинних проявів певної соціальної групи, яка виокремлена за соціальною чи соціально-демографічною ознакою (злочинність робітників, службовців, жінок, неповнолітніх та ін.) або належністю до спільного середовища (за місцем проживання, праці, навчання, дозвілля тощо); 3) індивідуальний – спрямовується щодо причин і умов конкретного злочинного прояву. Через взаємозв'язок причин і умов злочинності різних рівнів попереджувальна дія стосовно них на одному рівні, зокрема вищому, чинить свій вплив на причини та умови нижчих рівнів, і навпаки.

Також варто уваги поділ профілактики правопорушень на такі рівні: а) загальна профілактика, яка полягає у загальносоціальній і спеціально-кримінологічній профілактиці

злочинності; б) індивідуальна профілактика, яка має чотири рівні: рання профілактика; безпосередня профілактика; профілактика на етапі злочинної поведінки (пенітенціарна); профілактика рецидиву (постпенітенціарна) [15, с. 19].

Розрізняють два рівні профілактики адміністративних проступків – загальносоціальний і спеціальний. На першому рівні профілактика здійснюється за допомогою використання економічних, ідеологічних та інших заходів, що забезпечують подальший розвиток суспільства, які побічно впливають на причини і умови адміністративної деліктності. Другий рівень профілактики адміністративних проступків становлять заходи, які безпосередньо спрямовані на усунення причин і умов адміністративної деліктності [17, с. 217–218].

Підтримуємо запропоновані професором Є. Додіним рівні профілактики адміністративних правопорушень з урахуванням ефективності їх застосування на усунення детермінант посягання на публічні атрибути і символи Української держави. Водночас звертаємо увагу на необхідність проведення профілактичних заходів щодо запобігання посяганням на публічні атрибути і символи на індивідуальному рівні.

Адміністративно-правові засоби профілактики посягань на публічні атрибути і символи Української держави повинні бути взаємопов'язані і взаємозалежні між собою, системні за утворенням та спрямуванням, що сприятиме проведенню різноманітної за формами і методами організаційно-масової і виховної діяльності органів державної влади і управління, громадських організацій та трудових колективів. Вибір конкретного адміністративно-правового засобу, доцільність його застосування у тій чи іншій ситуації, зумовлений умовами, що склалися, наявністю певних обставин, завданнями і компетенцією органу (посадової особи), який діє у цій ситуації [15, с. 429].

Беручи до уваги вищевикладене, вважаємо, що профілактику деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави, залежно від причин та умов їх скоєння, доцільно поділити на такі рівні: а) загальносоціальний, який здійснюють і державні, і громадські організації шляхом усунення або нейтралізації причин та умов, які сприяють скоєнню адміністративних посягань у сфері застосування публічних атрибутів і символів Української держави; встановлення видів і груп правопорушень, розроблення та реалізації програм і планів заходів щодо їх усунення або нейтралізації; здійснення впливу на населення за допомогою проведення інформаційно-правових роботи для забезпечення подальшого розвитку суспільства та недопущення скоєння правопорушень; б) спеціальний (груповий, колективний), який здійснюють органи державної влади та громадські організації за допомогою дозволених засобів впливу в конкретних соціальних групах та колективах, де суспільні відносини щодо застосування публічних атрибутів і символів Української держави відзначаються наявністю конфліктних ситуацій; в) індивідуальний, який здійснюють органи державної влади, громадські організації, трудові колективи та окремі громадяни шляхом усунення причин і умов конкретних посягань у сфері застосування публічних атрибутів і символів Української держави (вплив на цих осіб та їх оточення з метою ліквідації або нейтралізації негативних рис особистості, її поведінки та деліктних факторів, які існують у цьому оточенні).

Аналіз наукових джерел, в яких висвітлюється питання профілактики правопорушень, дає нам змогу стверджувати, що існують різні підходи щодо визначення видів профілактики правопорушень. Наприклад, Г. Аванесов пропонує поділ профілактики правопорушень на загальний, спеціальний та індивідуальний [23, с. 339–401], І. Голосніченко зазначає, що залежно від ієрархії причин та умов правопорушень, у структурі їхньої профілактики виокремлюють загальносоціальну, спеціальну та індивідуальну профілактику [24, с. 29–32], О. Ключев виділяє такі види профілактичної діяльності: загальносоціальний, спеціально-загальний та індивідуальний [25, с. 77].

В. Лиховид зазначає, що загальносоціальна профілактика правопорушень полягає у вирішенні економічних, соціальних, ідеологічних, політичних, культурно-виховних, організаційних та інших проблем у житті суспільства. Спеціальна профілактика правопорушень пов'язана із проведенням різноманітних заходів у конкретних соціальних групах, колективах, де складаються конфліктні ситуації, назрівають негативні явища. Індивідуальна профілактична діяльність здійснюється стосовно осіб, які скоїли антисуспільні діяння, як шляхом ліквідації або нейтралізації негативних факторів середовища життєдіяльності цих осіб, так і впливом на їхню свідомість [26, с. 200–201].

В. Кікоть, С. Лебедев та Н. Румянцева вважають, що основними видами профілактики правопорушень є загальна та індивідуальна профілактика і основна відмінність між ними полягає у предметі, на який скеровані ці два види діяльності [9, с. 108]. Поділ профілактики на загальну та індивідуальну міцно утвердився у діяльності органів внутрішніх справ [8, с. 111].

О. Старков виділяє два види профілактики правопорушень: загальний (комплекс неспецифічних заходів, безпосередньо не направлених на причини і умови правопорушення) та спеціальний (заходи безпосередньо зорієнтовані на причини й умови правопорушення) [9, с. 276].

Вважаємо, що профілактика деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави повинна мати такі види: загальний, спеціальний, індивідуальний.

Загальна профілактика деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави – це комплекс заходів правового й виховного характеру, метою яких є попередження та усунення причин і умов, що сприяють скоєнню правопорушень стосовно неналежного застосування державних символів України та незаконних дій щодо державних нагород України. Загальна профілактика правопорушень у сфері застосування публічних атрибутів і символів Української держави передбачає інформування громадян України про факти притягнення громадян України до відповідальності за вказані правопорушення, про результати розслідувань та наслідки адміністративних деліктів, учинених правопорушниками у сфері публічних атрибутів і символів України.

Спеціальна профілактика деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави – це комплекс засобів, методів і прийомів державних органів, громадських об'єднань та окремих громадян, спрямованих на попередження правопорушень шляхом врегулювання й усунення негативних чинників, що зумовлюють протиправні дії стосовно державних символів та державних нагород України.

Індивідуальна профілактика деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави – це заходи індивідуального впливу на свідомість і поведінку громадян України, дії яких можуть призвести до скоєння правопорушень, пов'язаних із порушенням порядку використання, носіння та зберігання державних символів та державних нагород України, щоб запобігти виникненню у них злочинного умислу та його практичної реалізації. Підставою для індивідуальної профілактики деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави є наявність достовірної інформації про те, що конкретний громадянин України або група громадян України можуть здійснити чи здійснили протиправні дії.

Висновки. Вважаємо, що сьогодні назріла потреба прийняти нормативний документ, який урегулював би профілактику деліктних посягань у сфері публічних атрибутів і символів Української держави. Наприклад, Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних із застосуванням публічних атрибутів і символів Української держави.

Вважаємо за доцільне у цьому документі дати загальне тлумачення профілактики деліктних посягань на публічні атрибути і символи Української держави, визначити її цілі, об'єкти і суб'єкти, рівні, види, методи і форми.

1. Кельман М. С., Мурашин О. Г. *Загальна теорія держави і права: підручник* / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. – К.: Кондор, 2006. – 477 с. 2. *Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство: із змін. та допов. на 15 лютого 2011 р. (відповідає офіц. текстові)*. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 216 с. 3. *Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209-р // Офіц. вісн. України*. – 2011. – № 93. – Ст. 3389. 4. *Новий тлумачний словник української мови* / уклад. : В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К.: АКОНІТ, 1998. – Т. 3 : ОБЕ–РОБ. – 927 с. 5. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: Перун, 2003. – 1440 с. 6. *Большая Советская Энциклопедия: в 30 т. / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3 изд. – М.: Сов. Энцикл., 1975. – Т. 21: Проба–Ременсы. – 640 с.* 7. *Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. / А. П. Закалюк. – К.: Ін Юре, 2007. – Кн. 1: Теоретичні засади та історія української*

кримінологічної науки. – 424 с. 8. Кримінологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. М. Джужа, Я. Ю. Кондратьєв, О. Г. Кулик, П. П. Михайленко та ін.; за заг. ред. О. М. Джужа. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 416 с. 9. Старков О. В. Кримінологія: Общая, Особенная и Специальная части : учеб. / О. В. Старков. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2012. – 1048 с. 10. Предупреждение преступлений и административных правонарушений органами внутренних дел : учеб. для студ. вузов, обучающихся по спец. “Юриспруденция” и “Правоохранительная деятельность” / под ред. В. Я. Кикотя, С. Я. Лебедева, Н. В. Румянцева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 487 с. 11. Остапенко О. І., Остапенко Л. О. Адміністративно-правовий захист встановленого порядку в Україні : навч. посіб. / О. І. Остапенко, Л. О. Остапенко. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2008. – 345 с. 12. Популярна юридична енциклопедія / кол. авт. : В. К. Гіжєвський, В. В. Головченко та ін. / В. С. Ковальський (кер.). – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 528 с. 13. Голіна В. В. Державне програмування і регіональне планування заходів запобігання злочинності в Україні / В. В. Голіна, С. Ю. Лукашевич, М. Г. Колодязний ; за заг. ред. В. В. Голіна. – Х. : Право, 2012. – 304 с. 14. Личенко І. О. Адміністративно-деліктні аспекти захисту права власності : монографія / І. О. Личенко. – Львів : ЗУКЦ, 2011. – 216 с. 15. Профілактика злочинів : підруч. / О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Ф. Гіда та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужа. – К. : Атіка, 2011. – 720 с. 16. Назар Ю. С. Взаємодія територіальних органів внутрішніх справ із місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у профілактиці адміністративних правопорушень : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Н. Ю. Степанович. – Львів, 2007. – 205 с. 17. Сб. научн. тр. / Додин Е. В.; Одес. нац. юрид. акад. – Одесса : Полиграф, 2007. – Т. 2. – 408 с. 18. Стахура І. Б. Адміністративно-правові засади діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку щодо профілактики правопорушень : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / І. Б. Стахура. – Львів, 2011. – 16 с. 19. Остапенко О. І. Профілактика адміністративних правопорушень (адміністративно-правовий аспект) / О. І. Остапенко. – Львів, 2001. – 155 с. 20. Марчук В. І. Адміністративно-правове забезпечення встановленого порядку управління в Україні органами внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / В. І. Марчук – Львів, 2011. – 19 с. 21. Остапенко О. І. Адміністративна деліктологія : соціально-правовий феномен і проблеми розвитку / О. І. Остапенко. – Львів : Львів. ін-т внутр. справ при Укр. акад. внутр. справ, 1995. – 312 с. 22. Ривман Д. В. Виктимологические факторы и профилактика преступлений / Д. В. Ривман. – Л.: Высшее полит. училище МВО СССР, 1975. – 153 с. 23. Аванесов Г. А. Кримінологія и социальная профилактика / Г. А. Аванесов. – М., 1980. – 528 с. 24. Голосніченко І. Пропозиції щодо розвитку деяких видів профілактики / І. Голосніченко // Радянське право. – 1991. – № 1. – С. 29–32. 25. Ключєв О. М. Сутність та загальна характеристика профілактичної діяльності на місцевому рівні [Електронний ресурс] / О. М. Ключєв // Форум права. – 2006. – № 2. – С. 76–79. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2006-2/06kottmtr.pdf>. 26. Лиховид В. І. Профілактика як дійсний засіб попередження росту злочинності / В. І. Лиховид // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2001. – № 3. – С. 199–203.